

Rekenkamer Zaanstad

Weesperstraat 105A
1018 VN Amsterdam

Gemeente Zaanstad
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 2000
1500 GA Zaandam

datum 17 januari 2023
ons kenmerk RZ_23_001
behandeld door A. Kok
onderwerp Onderzoeksprogramma Zaanstad 2023
bijlage Overzicht van uitgevoerde rekenkameronderzoeken

Geachte leden van de gemeenteraad,

In deze brief licht ik mijn plannen toe voor het Onderzoeksprogramma Zaanstad 2023. Ik start met een beschrijving van de in 2023 op te starten onderzoeken, gevolgd door een toelichting van de doorlopende onderzoeken uit 2022. Vervolgens ga ik in op de werkwijze voor de totstandkoming van het onderzoeksprogramma. Een overzicht van eerder uitgevoerde onderzoeken is als bijlage aan dit onderzoeksprogramma toegevoegd.

Starten onderzoeken naar Sociale Wijkteams, klachtenafhandeling en opvolging

We starten in 2023 drie nieuwe onderzoeken. Daarnaast houden we in onze onderzoeksprogrammering enige ruimte, zodat we kunnen inspringen op actualiteiten.

Sociale Wijkteams

In 2023 onderzoeken we de dienstverlening van de Sociale Wijkteams. Bij de elf Sociale Wijkteams in Zaanstad kunnen burgers terecht voor vragen over – en problemen met – mantelzorg, hulp bij financiën, ouderenhulp, gezin, et cetera. In 2019 zijn de Sociale Wijkteams aanbesteed: de aanbesteding gold voor een periode van acht jaar verdeeld in vier periodes van twee jaar. In 2021 zijn de overeenkomsten met de Sociale Wijkteams met twee jaar verlengd. Het college van B en W heeft hier onder andere toe besloten op basis van cliënttevredenheid, de samenwerking tussen gemeente en Sociale Wijkteams en de geleverde prestaties. Uit gesprekken met ons blijkt dat de gemeenteraad behoefte heeft aan een tussentijdse evaluatie van de effectiviteit van inkoop van de Sociale Wijkteams versus uitvoering door de gemeente.

Benchmarkonderzoek klachtenafhandeling

We gaan deelnemen aan een [benchmarkonderzoek naar klachtenafhandeling](#) door de gemeente Zaanstad. Zaanstad heeft in 2021 491 klachten ontvangen, de ombudsman ontving in die periode 66 klachten. Het betrof deels zaken die nog niet door de gemeente waren behandeld en die de ombudsman daarom overdroeg aan het gemeentelijke klachtenteam. Dit benchmarkonderzoek zal worden georganiseerd door de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) in samenspraak met de (nationale) ombudsman.

Opvolgingsonderzoek

Sinds oktober 2021 vraagt de gemeenteraad bij het behandelen van een rekenkamerrapport met een [raadsbesluit](#) aan het college van B en W om de aanbevelingen van de rekenkamer uit te voeren. Ook vraagt de raad het college een plan van aanpak op te stellen voor de opvolging van de aanbevelingen en over die opvolging te rapporteren. In 2023 zullen wij onderzoeken in hoeverre het college uitvoering heeft gegeven aan deze raadsbesluiten. Ook onderzoeken van de interne afdeling van de gemeente Zaanstad betrekken wij in het opvolgingsonderzoek. De interne afdeling onderzoekt elk half jaar de opvolging van aanbevelingen, ook die van de rekenkamer, en rapporteert daarover aan de auditcommissie. De gemeenteraad wordt daarover nog niet actief geïnformeerd.

Afronden lopende onderzoeken

De drie lopende onderzoeken uit het onderzoeksprogramma 2022 ronden we in 2023 af. Daarnaast loopt de [monitoring van de financiën van Zaanstad](#) door tot aan de zomer van 2023, waarna we deze monitor zullen evalueren.

Twee onderzoeken binnen het thema duurzaamheid

Zaanstad wil tussen 2030 en 2040 klimaatneutraal zijn. Dat was voor ons aanleiding om in 2022 twee onderzoeken te starten binnen het thema duurzaamheid. Het eerste onderzoek richt zich op de [energiebesparingsplicht bij bedrijven](#) en instellingen die vallen onder de Wet milieubeheer. Daarbij staat de vraag centraal in hoeverre het toezicht op - en de handhaving van - de informatie- en energiebesparingsplicht bij bedrijven in Zaanstad goed is ingericht en of de gemeenteraad voldoende door het college wordt geïnformeerd over de uitvoering en de bereikte resultaten. Naar verwachting zullen wij het onderzoek in het eerste kwartaal van 2023 publiceren. Het tweede onderzoek [Grip op Warmtenetwerk Zaanstad](#) richt zich op de vraag in hoeverre het college van B en W invulling geeft aan de principes van goed bestuur bij deelneming Warmtenetwerk Zaanstad. Om de klimaatambitie te bereiken moeten onder meer huizen en bedrijven minder aardgas gaan gebruiken voor de verwarming. De gemeente wil daarom het gebruik van het warmtenet in Zaanstad bevorderen. De focus van het onderzoek is of de gemeente Zaanstad voldoende grip heeft op Warmtenetwerk BV, het warmtebedrijf dat het warmtenet exploiteert. Het onderzoek naar het Warmtenetwerk Zaanstad publiceren wij naar verwachting in het tweede kwartaal van 2023.

Benchmarkonderzoek ondersteuning volksvertegenwoordiging

Evenals voorgaande jaren^a hebben wij ook in 2022 deelgenomen aan het benchmarkonderzoek dat is georganiseerd door de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK). Het onderzoek naar de [ondersteuning volksvertegenwoordiging](#) heeft tot doel om inzichtelijk te maken welke ondersteuning de gemeenteraad van Zaanstad ontvangt. Het benchmarkonderzoek is gericht op de budgetten voor de diverse vormen van ondersteuning en de besteding daarvan. Verder is een eerste verkenning uitgevoerd naar de doeltreffendheid van deze middelen. Naar verwachting publiceren we het onderzoek in de eerste helft van 2023.

^a Het betreft de rekenkameronderzoeken [Meldingen openbare ruimte in Zaanstad](#) (2021) en [Openbaar maken van overheidsinformatie in Zaanstad](#) (2022).

Monitor informatie Zaanstad financiën

In juni 2022 zijn we gestart met het volgen van de financiële ontwikkelingen in Zaanstad. Dat doen we door gemeentelijke financiële stukken te lezen die het Zaanse college heeft gestuurd naar de gemeenteraad, zoals de jaarstukken en de begroting. Als we iets opvallends zien, delen we dit met de Zaanse raad. In 2022 hebben wij bij de [Staat van de Financiën](#) (juni 2022) en bij de [Begroting 2023](#) (oktober 2022) de gemeenteraad geattendeerd op aandachtspunten en mogelijke vragen die de raad aan het college kan stellen. In 2023 gaan we hiermee door, mogelijk bij de *Voorjaarsnota* en de *Jaarrekening 2022*. Na de zomer zullen wij deze werkwijze evalueren.

Totstandkoming onderzoeksprogramma 2023

In september 2022 heb ik kennisgemaakt met tien fracties. Tevens heb ik met hen gesproken over mogelijke onderwerpen voor onderzoek in 2023. Dit heeft een indrukwekkend aantal onderzoeksuggesties opgeleverd. Eind oktober zijn wij in een plenaire bijeenkomst met vertegenwoordigers van de fracties verder in gesprek gegaan over de prioritering van mogelijke onderwerpen voor onderzoek in 2023. Dat gesprek hebben wij gevoerd aan de hand van acht posters. Elke poster bevatte een centraal onderzoeksthema met daaronder de door de fracties aangedragen onderzoeksvragen. Het betreft de thema's:

Onderzoeksthema's	
Gemeentefinanciën	Samenwerkingsverbanden
Jeugdzorg	Inkoop
Woningen	Armoedebeleid
Duurzaamheid	Andere benoemde onderzoeksonderwerpen

Per fractie konden vijf stemmen worden uitgebracht. Een onderzoek naar de sociale wijkteams (thema inkoop) had de grootste voorkeur, gevolgd door een onderzoek naar de onderbouwing van de aanpak van de woningbouw voor doelgroepen (thema woningen).

Eind november hebben de medewerkers van de rekenkamer gezamenlijk bronnen geanalyseerd ter oriëntatie op mogelijke toekomstige rekenkameronderzoeken. Voor Zaanstad betrof het *Coalitieakkoord 2022-2026. Slagen Maken*, de ledenbrief VNG over de *Rijksbegroting 2023* en de gevolgen voor gemeenten en rapporten van andere rekenkamers. Daarnaast hebben wij een verkenning van het recht uitgevoerd om globaal in kaart te brengen welke rechtsvragen het afgelopen jaar actueel waren en welke rechtsontwikkelingen er in de (nabije) toekomst gaan spelen.

Uitgangspunten bij het selecteren van onderzoeksonderwerpen

Bij het selecteren en afwegen van onderzoeksonderwerpen voor het onderzoeksprogramma hanteer ik de volgende uitgangspunten:

- Het onderwerp past binnen onze wettelijke taak en wij zijn bevoegd om de doelmatigheid, doeltreffend en rechtmatigheid van een onderwerp te onderzoeken.
- Het onderwerp heeft een financieel, organisatorisch, maatschappelijk of bestuurlijk belang of de gemeente loopt risico's.

- Het onderwerp is van invloed op het functioneren van raadsleden, raakt burgers, bedrijven of organisaties, of is van invloed op het intern functioneren van de gemeentelijke organisatie of het gemeentebestuur. Onderwerpen die door raadsleden of externe partijen waaronder burgers worden aangedragen, nemen we mee in onze afweging om een onderwerp te selecteren.
- Het onderwerp is van toegevoegde waarde voor de gemeenteraad, burgers of de ambtelijke organisatie. Dat betekent dat het onderzoek naar onze verwachting bijdraagt aan het verbeteren van het functioneren van de gemeente. Ook moet de verwachting zijn dat het onderwerp nieuwe informatie oplevert. Het onderwerp is recent niet al onderzocht in vergelijkbare vorm.
- We houden ruimte voor bewuste willekeur, zodat ook onderwerpen geselecteerd kunnen worden die op bovenstaande uitgangspunten niet in aanmerking zouden komen voor selectie en daardoor altijd onderbelicht zouden blijven.
- We houden bij het selecteren van een onderwerp ook rekening met onze eigen efficiëntie en effectiviteit, en maken daarbij de afweging of de in te zetten middelen ook opwegen tegen het verwachte onderzoeksresultaat.

Bij het uiteindelijk samenstellen van het onderzoeksprogramma zorgen we voor een spreiding van onderzoeken over verschillende beleidsthema's, diensten en samenwerkingsverbanden, ook rekening houdend met onderzoeken uit het verleden. Variatie in de omvang van de onderzoeken en in de wijze van rapporteren over onze bevindingen kan een rol spelen.

De keuze van de nieuw op te starten onderzoeken in het onderzoeksprogramma van 2023 voor Zaanstad is gebaseerd op bovenstaande uitgangspunten, de resultaten van de analyse van aandachtspunten van de raadsfracties en de analyse door medewerkers van interne en externe bronnen.

We gaan in 2023 in gesprek met de gemeenteraad over de vraag of een deel van de opgebouwde reserve vanaf 2023 kan worden ingezet voor aanvullende onderzoeken. Het besluit hierover bepaalt mede de omvang van het onderzoeksprogramma. Bij het bepalen van nieuwe onderzoeksonderwerpen betrekken we ook de uitkomsten van bovenstaande analyses.

Indien u naar aanleiding van dit onderzoeksprogramma de behoefte heeft ons op de hoogte te brengen van specifieke wensen of suggesties, of als u andere vragen voor ons heeft, neem dan vooral contact op met mij (per e-mail: a.daalder@rekenkamer-amsterdam.nl) of met de projectleider Arjan Kok (telefonisch via 06-82 41 80 98 of per e-mail: a.kok@rekenkamer-amsterdam.nl).

Met vriendelijke groet,

drs. A.L. Daalder
directeur Rekenkamer Zaanstad

Bijlage: Overzicht van uitgevoerde rekenkameronderzoeken

Ruimtelijk-fysiek domein

- Meldingen Openbare Ruimte Zaanstad (april 2021)
- Publieksonderzoek 2019: Woonbeleid in Zaanstad (februari 2020)
- Beheersing grote projecten: Cultuurcluster (april 2018)
- Opvolgingsonderzoek Riolering in Zaanstad (juni 2016)
- Aanvulling verkenning recht van erfpacht in vol eigendom (juni 2015)
- Verkenning omzetting recht van erfpacht in vol eigendom (januari 2014)
- Advisering begeleidingscommissie Nauerna (gedurende 2013)
- Riolering in Zaanstad (juli 2012)
- Vervolgonderzoek Openbare ruimte in Zaanstad (maart 2011)
- Handhaving openbare ruimte in Zaanstad (maart 2011)
- Bodemsanering in Zaanstad (mei 2009)
- Openbare ruimte in Zaanstad (maart 2008)
- Vervolgonderzoek Inverdand en Stadhuis (februari 2007)
- Inverdand en Stadhuis (december 2005)

Sociaaleconomisch domein

- Social return on investment (oktober 2021)
- Jeugdhulp in Zaanstad (maart 2020)
- Zicht op financiële positie (oktober 2020)
- Transformatiefonds (februari 2019)
- Zicht op de financiële positie (september 2016)
- Transformatie zorg voor de Jeugd Zaanstad (februari 2015)
- Vervolgonderzoek De WMO in Zaanstad (oktober 2013)
- Wees scherp op werk (re-integratiebeleid) (september 2011)
- Burgerparticipatie in Zaanstad (december 2010)
- Vervolgonderzoek sociale werkvoorziening in Zaanstad (februari 2010)
- De WMO in Zaanstad (april 2009)
- Sociale werkvoorziening in Zaanstad (september 2006)

Bedrijfsvoering

- Monitor informatie Zaanse financiën: Staat van de Financiën en Aandachtspunten Begroting 2023-2026 (2022)
- Openbaar maken van overheidsinformatie in Zaanstad (april 2022)
- Opvolgingsonderzoek: Afwikkeling van niet-fiscale bezwaren (oktober 2018)
- Quick scan HVC (november 2017)
- Grip op samenwerkingsverbanden Zaanstad (september 2017)
- Zaanstad en HVC (mei 2014)
- Afwikkeling van niet-fiscale bezwaren (januari 2014)
- Organisatieontwikkeling in Zaanstad (november 2013)
- Vervolgonderzoek Tarieven in Zaanstad (april 2009)
- Benchmark Jaarverslagen 2007 (w.o. Zaanstad) (juli 2008)
- Quick scan Jaarverslag 2007 gemeente Zaanstad (mei 2008)
- Gemeentelijke tarieven in Zaanstad (juli 2007)
- Quickscan onderzoek Jaarstukken 2006 (mei 2007)